

X 6
ВАСИЛЬ БОБИНСЬКИЙ

175

В ПРИТВОРІ ХРАМУ

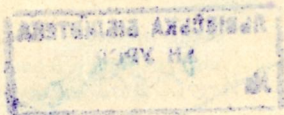
ВАСИЛЬ БОБИНСЬКИЙ.

29.740

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

В ПРИТВОРІ ХРАМУ.

ПОЕЗІЇ.

77708

175

НАКЛАДОМ В. РУДНИЦЬКОГО.

„ЮНІ ПОЧЕРКИ“.
КНИЖКА ПЕРША.

8(с)У_н: 1917^н - 1

ЛВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ И-60 268

505

Ціна десять гривень.

На Великдень тисячу девятьсотного
дев'янацятото року.

Стрий.

З печатні А. Ольбріха.

В сумерку.

На чужий мотив.

Лямпа гасне. Кидає останнє проміння.
Сіє непевне світло по кутах кімнати...
Тихі стони і вітру тужне голосіння
Друться силою в стіни холодної хати.

Перед очі зринає темний образ брата —
Осінь... Вітер заводить, зимний дощ плюскоче.
В землі вогка, затухла, холодна кімната
Скука й сіра самотність плющать до сну очі.

І виринає спомин коханого друга
На далекій півночі у тюрмі понурій...
Серце рвуть божевільні думи, біль і туга...
Над тюрмою несеться зловбий регіт бурі.

І ще мала кімнатка. В ній зібрались люди.
„Воля!“ — лунає слово, щастям сяють очі
Й нова сила вступає в їхні хорі груди.
... А вуличками кров тече й крба регоче.

Глухо... Сіро... На землю ангел ночі злинув...
Меніж здається гейба в ту годину власне
Хтось найдорощий в лютім бою гине...
„Хто?“ — Тихо... „Де?“ — Незнати... Сумно... Лямпа гасне...

Вечірня мельодія.

Вечірній смерк окутує кімнати.
Настирливим роем гризких комах
Голосять спомини довкола хати.
У душу капе втома й дивний жах...

В тремтлючому, розвійному просторі
Зринає ряд скривавлених облич.
Очий тривожні блиски, душі хорі...
Гуде проклін і глухо свище бич.

А над усім сімфонія природи:
...Померло сонце, важжюкрила піч
Розсадовилась, топче всі народи
І злобно гонить сон із людських віч.

Далеко, десь у чорній, дикій глуші
На дні самім захлинується жаль...
Се плачуть скорбні внавші в боях душі,
Та плач той глушнить бич і синя сталь...

Розбилось серце вкрай...

Розбилось серце вкрай... Гуде десь глухо
Порожній звук пустої домовини.
І тони ті жадібно ловить ухо...
Розбилось серце вкрай... Скрізь пусто, глухо,
І волічуться в безвість тижні, дні, години.

Розбилось серце вкрай... Думки вітають
На тризні друга, що на власну руку
З життям пращався... По кутах шугають
Померші мрії, спомини... Літають
І пальцями слизкими торгають за руку.

„Скінчи, скінчи з тим світом, друже, брате!“
Шепоче любка, ласиться і веться...
В вікно сяйво срібнисте лється — лється,
А місяць так регочеться — сміється...
„Скінчи!“ — дрожать гомоном казмати...

Замок на Поділлі.

Кодись шуміло тут життя рікою:
Стріляв шампан, дрозжав оркестри згук...
Спянілі лица... стиски білях рук...
Вечірній чар самотнього покою...

Аж раз тут розкривавився шил бою:
Трохкіт кресів, гармат бездонний гук
І передемертні судороги рук
І, мов шампан, поплила кров рікою...

Тепер самотній замок... Коло стін
Снується тихою ходою смута...
Згорілий дах, обдерті стіни... Й він

Весь розпадаєсь... Лиш часом забута
Мельодія повіє, мов проклін
Предків... Та скорбна, старосвіцька нута...

Буря.

Шаліє буря з Диких Піль
Лісами.
І котять гнів свій і свій біль
Ярами.

Кривавий дощ із хмар паде,
Хлюпоче,
У хмарах грізно грім гуде,
Рокоче.

Рокоче глухо, мов хищна
Звірюка,
І плаче гірко, мов бездна —
Розпука...

Опою хмар Стрибозка стрілка рве
По ночі...
У крові світ, у чорну хлань **жемо**
Й регоче...

Вий буре!

Вий, буре! На крила молучі
Загибель візьми і неси
На ниви в безділлі дрімучі,
На гори, на звори, ліси.

Вий, буре! Шалій, добивайся
До людських завялих голів.
В їх нерви, в їх жиди вжиряйся,
В їх серця, їх мозки, їх кров.

Вий, буре! Неси їм загладу,
Розкову їй з п'їтьми окес,
Ламай їй рабство, брехню, зраду,
Виточуй з них подлюю кров!

Вий буре! Ще кріпше, ще дуще
Реви, гогочи та лютуй!
Жорстоко, погїрдливо, злюще
З безділля їй смійся й глузуй.

Й не дай їм, не дай відїхнути!
Вали по мерзавих лобах,
Аж зможеш в них думку вїтхнути
Й любов розбудить в їй серцях!

Братам.

Чи чуєте? Йде жар на нас,
Йде пожога, йде пожар!..
Пожар од некла та до хмар!
Аж ясний промінь сонця згас.

А промінь сонця вже погас
І сонце котиться у хлань...
Дивіться! Гей! Йде жар на нас
І прискає під небо грань!

Гей братя! Там рокоче грім
Під бурі свист, під моря шум.
На скело скеля, злім на злім
Валяться й долі виють глум.

Гей братя! Киньмося в пожар!
Там розгін, сила, вічність там.
Упав престол, скотився царь...
Загида, згуба, смерть катам!

Гей братя! В бій снішим, летім,
Скидаймо з себе сталь кайдан
І, вольні духом, покажім,
Що жаден нас не вбє тиран.

Палім, руйнуймо все старе,
Усе що дряхле, все гниле,
Та куймо краще, нове —
Народу щастя золоте.

Гей братя! Гляньте, там зоря,
Маленька зіронька на путь
Нам шле проміння... Вічна тьма
Вже гине... Гляньте, там ідуть

Ряди старих борців у бій
З суворим блиском у очах...
Гей брате рідний, брате мій,
Хватай за зброю, йди на шлях
Туди — за ними... Йди на бій!...

Роки.

I.

1916.

Болото скрізь... По вуличках калюжі..
Із сірого повурого скленіння
Снуються струї суму, мряки й стужі
Ї падуть на душу проклоном терпіння.

„Алярм! Алярм!“ — заголосила трубка
І між хати рознесла клич: „До бою!“
І з хат на звук той вийшла хлопців кунка
І станула залізною стіною.

Втім: „Сотня, руш!“ — грімкий приказ роздався
Й ніхто із них на місці не остався.

Пішли... За ними воліклася смута
І сіра тінь скривавленого кнута...

II.

1917.

Минає рік, як ви відважно, сміло
На смерть пішли з закляттям на устах.
Минає рік... Та збруй криваве діло
Згубилося, пропало, спопеліло,
Деся заблукався в нетрах ясний шлях.

Минає рік... Чи виросте пшениця
На зрошеній пурпурою землі?
Чи сльози обітре з очей вдовиця
Сиріткам, чи їй тільки так приснитися
Хрест, а над ним відлетні журавлі?

За що ж ви йшли? За що життя складали,
Мов барани на вітарях жреців?
Невже на те ви кров свою пролляли,
Щоб рятувать напівживих мерців?
На те, щоб зрадниками вас назвали?!

Нема одвіту... Пітьма світ покрила
А з неї виривають чети мар...
На сірім тлі біліє хрест... могила...
Кривава рана в голові...

А мила
Збезчещена пішла... ген на цвинтарь...

В притворі храму.

Півнагий раб стоїть в притворі храму
І обтирає піт і кров з чола.
Уста сухі, зчорнілі мов смола
Втягають жадно запах фіміяму,
Що лине з таїнственого нутра.
Він раб. Він провнявився перед паном
І смерть страшну йому придумав пан.
Привязаний під розкішним плетаном
В ночі, як поле вкрилося туманом,
На землю виліз тихий сон з могила,
Він не заснув...

Рвонув мотуз з всіх сил, —
Одчай зробив із карлика титана.
Розпука дала плазунові крил, —
Ще мить одна — тихенько тріснув шнур, —
Зітхнув, підбіг, впав, перескочив мур
І засміявся злобно з свого пана...

*

Чогож тепер він зде? На що чекає?
Чому не йде за той святий поріг?
Хіба, дурний, він того не відає,
Що за тяжкий, неперемольний гріх,
Якого довершив, німетиться пан,
Що видумав тисяч кар страшних,
Покриє тіло тисячею рац,
Що вислав вже за ним собак, неарів,
А як вони його дістануть в руки
То певно піде на декількі муки!?

Невже не чує бризкоту мечів
Громади уоружених отроків?
Він знає се. Він знає, що з всіх боків
На його шкiрять щелени оупир.
Тут вихід лиш один: У храм!

Там мир

Там відпочинок. На зболілі душі
Знайдеться там чудесний лік-бальзам.
...Он, знов скобоче в ніздрях рiмiям
І... знов десь бризнув меч в понурій глуші.

*

Він жде..

Жди рабе, жди! Заломлюй кости,
Розранюй руки до кольон струнких,
Товчи чолом в базальтiні номости,
Видизуй порох сходів кам'яних!
Ти благодати бога недостойн,
Бо ти не муж, ти не герой, не воїн,
Ти тільки раб і більш ніщо, лиш раб!
І хоч з натуги ти охляв, ослаб,
В судьби не знайдеш ти собі пощади!
Двоюдний меч нехибної заглади
Тобі над головою вже завле
А в грудь твою вже вимірений спис,
І дши діткнись понурої заклони, —
Як стій зірветься буря, вдарить грім
І у твоїм нікчемнім серці втоне!
І заки встигнеш раз очима клішнуть,
Воно тобі зотліють і ослінуть
І відло згниєш в поросі гідкім.
Бо ти не був ні мить одну титаном,
Ти лиш тікав з тривоги перед паном!..

Із казок мого друга.

I.

Заграли музики й легенько як ланя
Поцвіла Ти в вир круговий.
А я похилився, як квіточка рання
Під пошест вітрів боєвий.

Радій же, гуляй, моя пташко кохана,
Ний чар молодих юних днів!
І хай промине гейби хмара незвана
Мій жаль, моя туга, мій гнів.

Мій гнів на сей світ, на його марну душу,
Мій жаль за Твої юні дні
А туга моя... Ту гадюку я мушу
Носить сам у серці на дні..

II.

Сіяли міріади зір над нами,
По хмарах тихо білолицій плив,
Мужицький віз на груді торохтів
І сум стелився темними дугами.

Розмова йшла про душі з того світу,
Про привиди, про хороводи мар...
Ми линули думками аж до хмар,
Тужили до незнаного зеніту. .

Така солодка втома в нас сипувала...
На очі плив літний зрадливий чар,
Твій зір тужний знімався вище хмар
Ти вся мов осиковий лист дрожала...

III.

„Чи будеш Ти моя?“ — питаю в зорі,
Питаю в вітру, у води, в часу.
Та мовчки сяє зіронька в просторі,
Мовчки міниться срібне плесо в морі
Й мовчки я хрест свій на плечах несу.

Чій буде відповідь, чи ні, мені байдуже...
Заснуло серце, мовчить, не болять
Так, так! Не плач, не бійся, спи, мій друже
А як впечеш печи бодай не дуже,
Бо трінеш з болю! Цить же, друже, цить!

Львів. Библиотека
АН УРСР

29.740

Львівська Библиотека
АН УРСР
№ 460 268

IV.

Мої думки при Тобі, все при Тобі,
Мов сироти, що блудять під плотами
На холоді, без тата і без мами...
Мої думки при Тобі, все при Тобі...

Мої думки при Тобі, все при Тобі,
Як чорний сум вечірньої години,
Що тихо капе в серце, й в серці гине...
Як білі руки на незнаім гробі...
Мої думки при Тобі, все при Тобі!

Мої думки при Тобі, все при Тобі,
Як душі, що згубили шлях до раю
І безнадійно по полях блукають,
Де весь осінній сум в важкій жалобі...
Мої думки при Тобі, все при Тобі!...

V.

Розтинавел сміх дзвінкий,
Яний, чистий,
Розкотистий..
Роскіш, ласка, щастя няче,
Невидане!
Сміх дзвінкий...

Блискав промінь золотий,
Золотий,
Осяйний,
Блеск смірів і бриліантів —
Діамантів
Осяйний.

Канув рубін дорогий,
Дорогий,
Багряний..
Світ заліза, канці крові
Пурпурові..
Світ глухий...

Страх, розпука, зір мутний!
Стислись губці коралеві,
Зір мертвий..
Зблідли щічки овалеві —
Цвіт вишневий,
Цвіт рожевий...

VI.

Скінчилося... Як казка про країни,
Де щастя цвіт горить, любов царює.
Як акорд дикого розгону в пустці згине,
То тільки спомни у мізку сверлує...

Скінчилося... Як рветься віддих в груди
Сухітника, як кане кров червона
З чола самоубивця... Мовкнуть люди,
Під шал бенкету вчувши голос дзвона.

Амінь. Сконали бажання привільні
У царстві мрій, забіганок, химери...
Остались тільки думи божевільні
Й нудьга, слизка як подих стін печери...

VII.

1.

Пожовкле листячко шумить, шелесте,
На срібне плесо кане, колибаєсь,
А легіт гонять легкі хвильки, плеще,
І з шумом листя шепіт хвиль мішаєсь.

А з шуму листя, що золотом кане,
З тихої скарги квіточки, що вяне,
Встає в моїй душі давно забута
Мельодія осінньої години,
Слуєсь сумна, як спомина мами нута,
Встають тужні як плюскіт .Лети тіни.

І кругом мене в хороводі вються,
Руками й зором душу оплітають
І знов в простір за зетіром несуться
І тихо в далі гинуть, пропадають...

Здаєсь, пішли усі вже... А одначе
Щось серцю шепче: Ні, ще хтось приляне.
А божевільне серце в грудях плаче
І в невимовних болях тихне, стине...
Ге--ей! У грудях цуетка!... Ані болю,
Ні жалю, ні бажань, ні сподівання...

.
.
.

... Як вітер гонить по стернистім полі
І виграє сумний пеалом конання,
І здививши собі пусту розмову
З племям що згине завтра, як не нині,
Закочує поли плаща і знову
Тікає ген в гору за хмари сині, —
На полі пустака оставься темна,
Що в серце веться лютою змією,
Бездонна мов блакить небес таємна,
Важка мов проклін божий над землею...

2.

Поклін тобі, Незнана у заслоні,
Що ще прийдеш, одвічна злудо світа,
Чи злинеш в надземських світел короні,
Чи у лахманах боса, неодіта.

Поклін тобі, безгосподня пустинне,
Тобі необмежима, безконечна
Тобі неумолима, безсердечна
Символе тої, що по вік не згине.

Чому не йдеш? Тяж бачиш, я чекаю!
Я вже готов! Чогож ти ще барянеш?
Чи ждеш на хвилю мойого одчаю?
Одчай мій вмер!... А може ти боїшся?

Не бійся! Великана не застанеш!
Не дуб я, а верба гнила, дуплава.
Лиш раз на мене своїм оком глянеш
І відійду, де вічна все темрява,

Де злобна відьма від віків сміється,
Туди де крила розправля Нірвана,
Де все й ніщо ніколи не кінчиться.
Ходи! Кажуж, не стрінеш великана.

Не йдеш!... Вже чув я крил твоїх шелесті...
Гадав, прийдеш і визволиш мене,
А ти не йдеш... Доводиться знов нести
Хрест, що до долу спину мою гне.

І знов нудьга важка, грізна, понура
На хору душу мов гора лягла
І морщиться брова її похмура
І серце рве мені гризе до тла...

Поклін тобі безгосподня пустине
Символе тої, що по вік не згине.
Йї тобі поклін, тя, що зявишся в сконі,
Чи у лахманах прийдеш, чи в короні...

VIII.

Шляхами таємних примар, темних снів
Ти линеш до мене, слів ласки голодна,
І кличеш за щастям утрачених днів.
...Та моя душа вже не годна.

В очах божевільних перліться сльоза,
Сльозинка кохана колись, та тепер вже
Жаління не збудить у мені й вона.
Гей! жаль мій єдиний умер вже.

Волосся посипала попелом Ти
Й хитон золотистий на собі роздерла..
Ассунто! Тугою мене меш клясти!
Ассунто!... Моя туга вмерла!...

IX.

На ниві смерть холодна, необорна
Поклала свій саван.
Тебе нема. У серці — пуста чорна,
В душі — важкий туман.

На землю ринуть із небес безодні
Невинні розж платки.
Чи милосерні се слова Господні,
Чи се Твої слізки?

Чи тямии Ти, дівчинонько кохана,
Як синили ми колієсь?
Чому від мене Ти пішла так зрана?
Вернися! Гей, вернися!

Вернись!

...Я сам, у серці пуста чорна,
В душі важкий туман...
На ниві смерть холодна, необорна
Поклала свій саван...

X.

...А іноді мені на зустріч линуть,
Мов привиди, Твої кохані руки.
В таку пору, як блиски сонця гинуть,
Як над полями сумно кричать круки.
Як думка в лоні ночі тихне, блідне
І жалко оглядаєсь на відхідме...

Мов цвіт ніжний, вишневий, атласовий
Кладуться на мої втомлені очі,
Так гейби спомин згаслої любови,
Німий спокій Нірвани, смерті, ночі...
Мов цвіти вже давно, давно повялі,
З весною перецвілі і опалі.

І снують казку щастя, що зівало,
Що осінь всі сліди за ним затерла...
Її та мова рине в душу так пошаму,
Як поцілуї любки, що померла.
Бліді, як лоно ледяної кралі,
І багряні, як уст Твоїх коралі.

А їм на зустріч з серця рветься туга
Така, що простягає в даль долоні,
Що глибша ніж найглибша гір яруга,
Така, що не зміститься в небосклоні,
Така, що в безвість кидає проклони,
Аж серце в грудях з захвату холодне!...

XI.

Скажи мені казку, мій смутку багатий,
Таку дельіву, як серце дитини,
Солодку, сонливу як вахощі м'яти,
Роскішну, як лоно перлове дівчини.

Скажи мені казку, як скука прибудить
І в вікна хатни застукана, заєвище,
В ночі, як дитина боїться, марудить
І тудить головку до мами все блище.

Як в полі завне хуртовина пізна
І листям кидає під хмари осінні
І кружить німа, невмолима, залізна,
Неначе бичі людських пристрастий змінні.

Про зелень, про легіт, про цвіти, про весну
Про друга коханого — вірну дівчину,
Скажи мені повість таємну, чудесну,
Скажи мені казку, єдиний мій сину!...

ХІІ.

В сні прийшла до мене мила,
Білі руки розпротерла.
Така біла, така біла...
„Любко, може Ти умерла?“

„Любко, Ти прийшла до мене?
Я на Тебе жду від рана.
Обіймиж мене, пещене,
Поцілуй мене, кохана!...“

В очі, в губи і дувала,
Личко в кучерях ховала:
Руку до грудий притисла —
В оченьках ельоза заблисала...

*

В сні прийшла до мене мила,
Білі руки розпротерла.
Така біла, така біла...
„Любко, може Ти умерла?“

„Любко, Ти прийшла до мене?
Я на Тебе жду від рана.
Обіймиж мене, пещене,
Поцілуй мене, кохана!...“

Пальчик на уста поклала,
Глянула на мене сумно
І тихенько прошептала:
„В мене замість серця... трумно“.

Відвернулаєь, полетіла
В безвісти моя кохана...
Грудь у неї біла, біла,
А на лівій груді рана...

Г як смирий вітрогончик,
Легкий леготик весняний
Вилітає в світ широкий,
І тополям струнокостаним
І осикам дрібнолистям,
І березам-жалібницям,
Степовим, шовковим травам,
Плесам озерь, срібноляцях,
Ковчам шумливо-тужним,
Шпидям гір і хвилям моря,
Опроміненім луною —
Сяйвом місяця-парожня
Яб шептає про усміх Твій,
Визнавав моє кохання...

II

И

60 268

Готуються до друку отсі
„ІОНІ ПОЧЕРКИ“:

- М. Ірчан. В грязюці життя. Нариси.
В. Косатень. Шершень. Драматичний з
М. Ірчан. Смерть краси. Повість.
М. Ірчан. Ірчик. Новелі.